

УВС АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Хан хөхийн нурууны улсын тусгай хамгаалалтай газар нутгийн хамгаалалтын захиргааны 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

Аудитын код: УВА-2023/57/НА-СТА-ТШЗ

Цахим хуудас:
www.audit.mn
Улаангом хот
2023 он

Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газар,
Дарга, тэргүүлэх аудитор: М.Батсуурь
Утас: 70453317, Цахим хаяг: BatsuuriM@audit.gov.mn
Аудитын менежер: М.Бат-Амгалан
Утас: 70453799, Цахим хаяг: Bat-Amgalanm@audit.gov.mn
Аудитор: А.Нанжидмаа
Утас: 70453799, Цахим хаяг: Nanjidmaaa@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

АГУУЛГА

1. ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	3
Дүгнэлтийн үндэслэл	3
Асуудлыг онцолсон хэсэг	3
Аудитын гол асуудал	3
2. АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ	5
3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА	12
4.1 Ерөнхий зүйл	15
4.2 Материаллаг байдал	16
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт	16
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал	16
4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт	16
4.5.1 Завсрын аудитын талаар	17
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал	17
5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ	17

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар
СТА	Санхүүгийн тайлангийн аудит
ТШЗ	Төсвийн шууд захирагч
НА	Нийцлийн аудит
УТХГНХЗ-	Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргаа

**УВС АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

213400, Увс аймаг, Улаангом сум,
Ө.Бадрахын гудамж
Утас: 70-45-33-17, Факс: (976)70-45-33-17,
E-mail: uvs@audit.gov.mn

ХАН ХӨХИЙН НУРУУНЫ УЛСЫН
ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТТАЙ ГАЗАР
НУТГИЙН ХАМГААЛАЛТЫН
ЗАХИРГААНЫ ДАРГА
Б.ЦЭЛМЭГДАЛАЙ ТАНАА

2023.02.13 № УВА-2023/57/НА-САА-АУС
танай _____-ны № _____-т

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Хан хөхий нурууны улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргааны 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Хан хөхийн нурууны улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргааны 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Байгаль орчин аялал жуулчлалын яамнаас 74,970.0 мянган төгрөгийн үндсэн хөрөнгө, 57,233.8 мянган төгрөгийн нормын хувцас үнэ төлбөргүй хүлээн авсан байна.

Хан хөхийн нурууны улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргааны 10 жилийн ойн хүрээнд эрдэм шинжилгээний бага хурал, спортын арга хэмжээ зохион байгуулсан байна.

Аудитын гол асуудал

АДБОУС 2701.8-д тодорхойлсон тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад үлэмж нөлөө үзүүлэх ажил гүйлгээ байхгүй болно.

0200200360

Бусад асуудлын хэсэг

Хан хөхийн нурууны улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргаа нь Татварын ерөнхий хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.5 дахь хэсэгт “Татвар төлөгч борлуулалт хийх тухай бүрд хэрэглэгчийн системээс дахин давтагдашгүй дугаар бүхий төлбөрийн баримтыг хэвлэж өгөх, эсхүл цахимаар илгээх үүрэгтэй” гэж заасныг хэрэгжүүлэн ажиллаагүй байна.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

М.БАТСУУРЬ

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1. Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

/Төгрөг/

эза	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН		91,230,983.90
3351	Байгууллагаас авах авлага	-	76,339.10
35410	Бичиг хэргийн материал	8,089,300.00	9,350,175.00
35420	Аж ахуйн материал	27,742,219.90	23,620,619.90
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	350,000.00	-
35470	Бусад хангамжийн материал	950,000.00	58,183,850.00
	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	382,657,775.70	416,838,361.30
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	382,657,775.70	416,838,361.30
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	302,809,727.00	302,809,727.00
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-20,454,828.30	-26,955,171.00
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	110,862,573.80	185,832,646.80
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-39,326,840.50	-65,357,521.30
39205	Машин тоног төхөөрөмж	31,852,770.30	29,176,866.60
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-18,522,810.40	-20,305,537.30
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	25,214,841.40	24,750,341.40
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-13,881,671.30	-16,931,171.30
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	1,850,000.00	1,850,000.00
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	-1,058,611.30	-1,181,944.70
393	Биет бус хөрөнгө	3,312,625.10	3,150,125.10
39301	Программ хангамж	450,000.00	450,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-209,374.90	-371,874.90
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	3,072,000.00	3,072,000.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	419,789,295.60	508,069,345.20
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	-	-
413	Өглөг	-	-
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	419,789,295.60	508,069,345.20
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	419,789,295.60	508,069,345.20
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	11,033,000.00	11,033,000.00
51101	Өмч: - төрийн	11,033,000.00	11,033,000.00
512	Хуримтлагдсан үр дүн	408,756,295.60	497,036,345.20
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	408,756,295.60	408,756,295.50
51220	Тайлант үеийн үр дүн	-	88,280,049.60
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	419,789,295.60	508,069,345.20

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

/төгрөг/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	340,625,900.00	466,140,186.59
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	3,863,700.00	134,942,924.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	3,863,700.00	134,942,924.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	3,863,700.00	134,942,924.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	3,863,700.00	1,567,001.00
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого		76,142,073.00
120018	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого		57,233,850.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	329,140,300.00	345,661,700.00
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	329,140,300.00	330,555,300.00
131001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	329,140,300.00	330,555,300.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	7,621,900.00	15,106,400.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж		10,606,400.00
131103	ЗГНХ, ЗДНХөрөнгө, түүнтэй адилтгах ангилалдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө		1,000,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	6,925,600.00	
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	696,300.00	3,500,000.00
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	381,518,935.15	392,324,574.36
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	381,518,935.15	392,324,574.36
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	330,183,607.57	392,324,574.36
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	177,289,019.00	221,361,298.67
210101	Үндсэн цалин	143,769,548.00	163,608,860.92
210102	Нэмэгдэл	30,265,141.00	54,373,610.75
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	3,254,330.00	3,378,827.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	22,837,083.78	27,169,449.27
210201	Тэтгэврийн даатгал	16,174,254.62	18,808,289.03
210202	Тэтгэмжийн даатгал	1,793,890.34	2,212,739.81
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,428,392.23	1,770,192.01
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	312,776.93	401,656.96
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	3,127,769.66	3,976,571.46
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	7,910,002.04	8,350,923.57
210301	Гэрэл, цахилгаан	303,382.04	349,915.57
210302	Түлш, халаалт	7,556,620.00	7,851,008.00
210303	Цэвэр, бохир ус	50,000.00	150,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	24,365,218.71	29,941,536.00
210401	Бичиг хэрэг	4,433,100.00	3,545,450.00
210402	Тээвэр, шатахуун	13,050,360.00	16,629,461.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,385,165.00	1,122,600.00
210404	Ном, хэвлэл	0.00	6,585,425.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	5,496,593.71	2,068,600.00

2105	Нормативт зардал	0.00	597,800.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	0.00	597,800.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	2,890,100.00	485,000.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	1,482,500.00	0.00
210604	Урсгал засвар	1,407,600.00	485,000.00
2107	Томилолт, зочны зардал	1,401,600.00	2,418,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	1,401,600.00	2,418,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	54,533,942.60	44,258,642.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	53,550,317.60	43,019,060.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	324,000.00	107,200.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	333,525.00	178,200.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	78,600.00	576,022.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	247,500.00	286,000.00
210807	Газрын төлбөр		92,160.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	38,956,641.44	43,277,487.44
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	0.00	1,000,000.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	38,956,641.44	42,277,487.44
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	51,335,327.58	14,464,437.41
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	51,335,327.58	0.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	1,196,300.00	0.00
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	50,139,027.58	14,464,437.41
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	-40,893,035.15	88,280,049.64
225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	3,700,753.66	0.00
225001	Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз	3,700,753.66	0.00
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	-3,700,753.66	0.00
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	-44,593,788.81	88,280,049.64

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

/төгрөг/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	340,625,900.00	347,228,701.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	3,863,700.00	1,567,001.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	3,863,700.00	1,567,001.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	336,762,200.00	345,661,700.00
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	329,140,300.00	330,555,300.00
131001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	329,140,300.00	330,555,300.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	7,621,900.00	15,106,400.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	0.00	10,606,400.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	0.00	1,000,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	6,925,600.00	0.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	696,300.00	3,500,000.00
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	340,625,900.00	346,912,701.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	340,625,900.00	346,912,701.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	289,290,572.42	332,448,263.59
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	177,289,019.00	221,397,637.75
210101	Үндсэн цалин	143,769,548.00	163,645,200.00
210102	Нэмэгдэл	30,265,141.00	54,373,610.75
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	3,254,330.00	3,378,827.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	22,837,083.78	27,209,449.27
210201	Тэтгэврийн даатгал	16,174,254.62	18,808,289.03
210202	Тэтгэмжийн даатгал	1,793,890.34	2,212,739.81
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,428,392.23	1,770,192.01
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	3,127,769.66	4,016,571.46
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	3,127,769.66	4,016,571.46
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	7,910,002.04	8,350,923.57
210301	Гэрэл, цахилгаан	303,382.04	349,915.57
210302	Түлш, халаалт	7,556,620.00	7,851,008.00
210303	Цэвэр, бохир ус	50,000.00	150,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	15,544,325.00	30,275,951.00
210401	Бичиг хэрэг	722,100.00	1,637,750.00
210402	Тээвэр, шатахуун	13,050,360.00	16,629,801.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,385,265.00	1,112,600.00
210404	Ном, хэвлэл	0.00	9,000,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	386,600.00	1,895,800.00
2105	Норматив зардал	217,800.00	3,780,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	217,800.00	3,780,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	1,374,000.00	0.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	377,000.00	0.00
210604	Урсгал засвар	977,000.00	0.00

2107	Томилолт, зочны зардал	1,401,600.00	2,418,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	1,401,600.00	2,418,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	62,716,742.60	38,016,302.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	61,929,617.60	36,652,720.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	127,500.00	107,200.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	333,525.00	178,200.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	78,600.00	576,022.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	0.00	0.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	247,500.00	410,000.00
210807	Газрын төлбөр	0.00	92,160.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	0.00	1,000,000.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	0.00	1,000,000.00
	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	51,335,327.58	14,464,437.41
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	1,196,300.00	0.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	1,196,300.00	0.00
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	50,139,027.58	14,464,437.41
213304	Хөрөнгийн	0.00	0.00
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)	0.00	0.00
	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	0.00	0.00
4	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (4)	0.00	0.00
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)	0.00	316,000.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	0.00	316,000.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	0.00	316,000.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	0.00	316,000.00
2260	Гадаад эх үүсвэрээр	0.00	0.00
226001	Гадаад эх үүсвэрээр	0.00	0.00
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)	0.00	-316,000.00
7	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	0.00	0.00
8	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)	0.00	0.00
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0.00	0.00
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	0.00	0.00

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/төгрөг/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Бусад	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
C01	2021 оны 01-р сарын 01-нээрх үлдэгдэл	11,033,000.00		396,358,819.50		407,391,819.50
C02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт					
C03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	11,033,000.00		396,358,819.50		407,391,819.50
C07	Тайлант үеийн үр дүн			14,356,292.97		14,356,292.97
C08	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	11,033,000.00		408,756,295.55		419,789,295.55
D01	2022 оны 01-р сарын 01-нээрх үлдэгдэл	11,033,000.00		408,756,295.55		419,789,295.55
D02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт					
D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	11,033,000.00		408,756,295.55		419,789,295.55
D08	Тайлант үеийн үр дүн	-		88,280,049.64		
D09	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	11,033,000.00		497,036,345.19		508,069,345.19

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөг/

ЭЗА	Үзүүлэлт	Тайлант оны		
		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	333,705,300.00	317,657,863.59	16,047,436.41
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	333,705,300.00	317,657,863.59	16,047,436.41
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	333,705,300.00	317,657,863.59	16,047,436.41
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	231,657,300.00	22,139,763.65	10,259,662.25
210101	Үндсэн цалин	163,645,200.00	163,645,200.00	0.00
210102	Нэмэгдэл	63,963,200.00	54,373,610.75	9,589,589.25
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	4,048,000.00	3,378,827.00	670,073.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	32,369,800.00	27,209,449.27	5,160,350.73
210201	Тэтгэврийн даатгал	22,011,500.00	18,808,289.03	3,203,210.97
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,589,500.00	2,212,739.81	376,760.19
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,071,700.00	1,770,192.01	301,507.99
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	517,900.00	401,656.96	116,243.04
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	5,179,200.00	4,016,571.46	116,243.04
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	8,797,800.00	8,350,923.57	446,876.43
210301	Гэрэл, цахилгаан	396,900.00	349,915.57	46,984.43

210302	Түлш, халаалт	7,852,100.00	7,851,008.00	1,092.00
210303	Цэвэр, бохир ус	548,800.00	150,000.00	398,800.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	21,304,000.00	21,275,951.00	28,049.00
210401	Бичиг хэрэг	1,637,800.00	1,637,750.00	50
210402	Тээвэр, шатахуун	16,657,800.00	16,629,801.00	27,999.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,112,600.00	1,112,600.00	0.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,895,800.00	1,895,800.00	0.00
2105	Нормативт зардал	3,783,100.00	3,780,000.00	3,100.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	3,783,100.00	3,780,000.00	3,100.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	316,800.00	316,000.00	800
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	316,800.00	316,000.00	800
2107	Томилолт, зочны зардал	2,441,800.00	2,418,000.00	23,800.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,441,800.00	2,418,000.00	23,800.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	33,034,700.00	32,909,902.00	124,798.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	31,575,800.00	31,546,320.00	29,480.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	107,200.00	107,200.00	0.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	255,200.00	178,200.00	77,000.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	576,700.00	576,022.00	678
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	16,700.00	-	16,700.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	410,100.00	410,000.00	100
210807	Газрын төлбөр	93,000.00	92,160.00	840
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	333,705,300.00	332,122,301.00	1,582,999.00
1310	УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	330,555,300.00	330,555,300.00	0.00
131001	Улсын төсвөөс санхүүжих	330,555,300.00	330,555,300.00	0.00
120004	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	3,150,000.00	1,567,001.00	1,582,999.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	3,150,000.00	1,567,001.00	1,582,999.00
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО		1	0.00
610001	Төсвийн байгууллага		1	0.00
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО		24	1
620001	Удирдах ажилтан		1	-
620002	Гүйцэтгэх ажилтан		20	1
620003	Үйлчлэх ажилтан		3	-

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөг/

Дансны код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү
I	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН			
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ		15,106,400.00	15,106,400.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ		15,106,400.00	15,106,400.00
210404	Ном, хэвлэл		9,000,000.00	9,000,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж		5,106,400.00	5,106,400.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж		5,106,400.00	5,106,400.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	0	1,000,000.00	1000000.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх		1,000,000.00	1,000,000.00
II	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	0	15,106,400.00	15,106,400.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого		15,106,400.00	15,106,400.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж		10,606,400.00	10,606,400.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө		1,000,000.00	1,000,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого		3,500,000.00	3,500,000.00

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Хан хөхийн нурууны экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалж, байгаль хамгааллын арга хэмжээнд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж, тогтвортой, байгальд ээлтэй аялал жуулчлал хөгжүүлэн байгаль, түүхийн соёлын өвийг унаган төрхөөр нь хадгалж хойч үедээ өвлүүлэн үлдээх үйл ажиллагаа явуулдаг юм.

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд дараах өөрчлөлтүүд орсон байна. Үүнд:

- ✓ Хөдөлмөрийн тухай хууль - Шинэчлэн найруулгыг 2022 оны 01 сарын 01-ний өдрөөс мөрдөж эхэлсэн.
- ✓ Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль -2022 оны 04 дүгээр сарын 29-ний өдөр батлагдсан.
- ✓ Төрийн албаны тухай хуульд 2022 оны 4 дүгээр сарын 22-ны өдөр, 7 дугаар сарын 05-ны өдөр, 11 дүгээр сарын 11-ний өдөр нэмэлт өөрчлөлтүүд оруулсан байна.
- ✓ Төсвийн тухай хуульд 2022 оны 4 дүгээр сарын 22-ний өдөр, 7 дугаар сарын 01-ний өдөр, 8 дугаар сарын 29-ний өдөр, 11 дүгээр сарын 11-ний өдөр

- ✓ Засгийн газрын 2018 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн 382 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан " Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчид төрийн алба хаасан хугацааны нэмэгдэл олгох журам"
- ✓ Засгийн газрын 2019 оны 07 дугаар сарын 03-ны өдрийн 276 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт
- ✓ Засгийн газрын 2022 оны 03 дугаар сарын 09-ний өдрийн 107 дугаар тогтоолын 7 дугаар хавсралт
- ✓ Сангийн сайдын 2022 оны 06 дугаар сарын 02-ны өдрийн 120 дугаар тушаал "Албан томилолтын зардлын тариф" тус тус нэмэлт өөрчлөлт оруулсан байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод аудитораас шууд туслалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Хан хөхийн нурууны УТХГНХЗ-ны 2022 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Хан хөхийн нурууны УТХГНХЗ-ны 2022 оны санхүүгийн тайланг Сангийн сайдын 2006 оны 388 дугаар тушаалаар баталсан "Төсөвт байгууллагад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны заавар"-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 17,188.7 мянган төгрөгөөр буюу 3.2 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	0.0	0.0	0.0
Авлага	76.3	0.00	-76.3
Бараа материал	37,131.5	91,154.6	54,023.1
Үндсэн хөрөнгө	382,657.7	416,838.3	34,180.6
Нийт хөрөнгө	419,789.3	508,069.3	88,280.0
Өр төлбөр	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/	419,789.3	508,069.3	88,280.0
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	419,789.3	508,069.3	88,280.0

Авлага дансны үлдэгдэл 76.3 мянган төгрөгөөр буурсан нь байгууллагаас авах авлага барагдсантай холбоотой байна.

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 91,154.6 мянган төгрөг болж 54,023.1 мянган төгрөгөөр өссөн нь Байгаль орчны аялал жуулчлалын яамнаас нормын хувцасны бүрэн хангалт хийгдсэнтэй холбоотой байна. Бараа материалын дансны үлдэгдэлд худалдаж авсан ашиглалтгүй бараа материал байхгүй болно.

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 416,838.3 мянган төгрөг болж 34,180.6 мянган төгрөгөөр өссөн байна. Байгаль орчны аялал жуулчлалын яамнаас 74,970.0 мянган төгрөгийн авто машин шилжиж ирсэн байна.

Засгийн газрын оролцоо дансны үлдэгдэл 508,069.3 мянган төгрөг болж 88,280.0 мянган төгрөгөөр өссөн байна. Энэ нь тайлант үеийн үр дүнтэй холбоотой байна.

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2022 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг улсын төсвөөс 394,600.0 мянга, үйл ажиллагааны орлогоос 3,200.0 мянга, нийт 397,800.0 төгрөгөөр тооцон төлөвлөж дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Төсвийн төслийн саналаас үндсэн үйл ажиллагааны зардлыг 312,228.6 мянга, байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх зардлыг 15,000.0 мянга, ургамал хамгааллын зардлыг 11,657.0 мянга, нийт 338,885.6 мянган төгрөгөөр баталсан байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант оны батлагдсан төсөвт тодотголоор өөрчлөлт төсвийг бууруулан баталсан байна. Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 1 хөтөлбөрийн 3 арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр улсын төсвөөс 330,600.0 мянга, үйл ажиллагааны орлогоос 3,200.0 мянга, нийт 333,800.0 мянган төгрөгийг бүрдүүлэхээр байна.

Гүйцэтгэлээр улсын төсвөөс 330,600.0 мянган төгрөгийн санхүүжилт олгож, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 1,600.0 мянган төгрөгийн нийт 332,200.0 төсвийг бүрдүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 317,657.8 мянган төгрөг буюу 95.2 хувьтай байгаа нь үндсэн үйл ажиллагааны зардлын төсвийг 16,047.4 мянган төгрөг дутуу төвлөрүүлсэнтэй холбоотой байна.

Хүснэгт 2. Хөтөлбөр, арга хэмжээний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

/мянган төгрөгөөр/

д/д	Хөтөлбөр, арга хэмжээ	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Биелэлт
1	Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	302,842.5	286,824.5	16,018.0	94.7%
2	Байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээх	21,343.7	21,317.6	26.1	99.9%
3	Ургамал хамгаалал	9,519.1	9,515.7	3.4	99.9%

Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил 10,259.6 мянга, ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэлийн зардал нь 5,160.3 мянган төгрөгөөр тус тус хэмнэгдсэн нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжсэнтэй холбоотой байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “Нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Нэмэлт санхүүжилтийн дансаар Дэлхийн байгаль хамгаалах сантай хамтран ажиллах үйл ажиллагааны гэрээний хүрээнд 10,606.4 мянга, ЗДНХөрөнгө, түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө 1,000.0 мянга, үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого 3,500.0 мянга, нийт 15,106.4 мянган төгрөгийн санхүүжилт авсан байна.

Үүнээс хангамжийн бараа материалын зардалд 9,000.0 мянга, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр хураамжийн зардалд 5,106.4 мянга, хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх зардалд 1,000.0 мянган төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.5.4 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн

Хан хөхийн нурууны УТХГНХЗ нь тайлант онд хэрэгжүүлсэн төсөл хөтөлбөр байхгүй байна.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан

гаргана” гэж заасны дагуу Хан хөхийн нурууны УТХГХЗ-ны 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Аудитыг Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор А.Нанжидмаа гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер М.Бат-Амгалан, дарга, тэргүүлэх аудитор М.Батсуурь нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Хан хөхийн нурууны УТХГХЗ-ны 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2023 оны 01 дүгээр сарын 18-ны өдрийн 07 дугаар албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг дунд гэж үнэллээ.

Төлөвлөлтийн шатанд тодорхойлсон материаллаг байдлыг 2021 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлын 381.5 сая төгрөгөөс 1 хувиар буюу 3.8 сая төгрөгөөр тогтоосныг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагатай гэж үзсэн. Гүйцэтгэлийн шатанд материаллаг байдлыг 2022 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 392.3 сая төгрөгийн хувиар буюу 3.9 сая төгрөгөөр тогтоосон.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор Хан хөхийн нурууны УТХГХЗ-ны хувьд хуульд хамаарах зүйл заалтын хүрээнд биет горим сорилыг хэрэгжүүлсэн.

Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил гараагүй болно.
/АБ-4/

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Тайлант хугацаанд www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд оруулбал зохих 151 мэдээллээс байршуулах хугацаа болоогүй 2, хугацаандаа оруулсан 137, хугацаа хоцроосон 12 мэдээллийг шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулсан байна.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь Шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн гэж дүгнэлээ.

4.4.2 Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд

Хан хөхийн нурууны улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргаа нь Татварын ерөнхий хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.5 дахь хэсэгт “Татвар төлөгч борлуулалт хийх тухай бүрд хэрэглэгчийн системээс дахин давтагдашгүй дугаар бүхий төлбөрийн баримтыг хэвлэж өгөх, эсхүл цахимаар илгээх үүрэгтэй” гэж заасныг хэрэгжүүлэн ажиллаагүй байна.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Хан хөхийн нурууны УТХГНХЗ-ны 2022 оны эхний хагас жилийн санхүүгийн тайланд хийсэн завсрын аудит хийгээгүй болно.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Өмнөх аудитаар зөвлөмж өгөөгүй байна.

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Хан хөхийн нурууны УТХГНХЗ-ны хувьд дараагийн аудитаар анхаарах асуудал байхгүй болно.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар зөрчил илрээгүй болно.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ

ХЯНАСАН:

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР /М.БАТСУУРЬ/

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР /М.БАТ-АМГАЛАН/

БЭЛТГЭСЭН:

АУДИТОР /А.НАНЖИДМАА/

2023 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдөр